its function (storage, retention, recognition and reproduction), apperception and anticipation, associative thinking and spatial sound and creative thinking. Theoretical aspects of selected mental processes must be considered in the methodology of work with future teachers of music.

ПРО СПЕЦИФІКУ ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ В УМОВАХ ВІРТУАЛЬНОГО НАВЧАЛЬНОГО СЕРЕДОВИЩА

УДК 378.147 : 004.9

Гусленко І. Ю.

У статті уточнено сутність поняття про сучасне навчальне середовище, яке характеризується використанням мережевих й інформаційних технологій для підтримки та організації процесу навчання. Наведено ознаки та функції віртуального освітнього середовища, виявлено умови його ефективності. Відмічено переваги, які віртуальне освітнє середовища надає для навчання іноземних мов у вищому навчальному закладі, та визначено проблеми, які виникають у цьому процесі. Зосереджено увагу на організації навчання на основі освітньої платформи MOODLE та системному використанні ІКТ у навчанні іноземних мов. Зроблено висновок про необхідність органічного поєднання новітніх і традиційних педагогічних технологій та створення умов для індивідуального навчального простору.

Ключові слова: *інформаційно-комп'ютерні технології, сучасне навчальне середовище, віртуальне освітнє середовище, неперервна освіта, самонавчання, активне навчання, освітня платформа MOODLE, викладання іноземних мов, моделювання мовного середовища.*

О СПЕЦИФИКЕ ОБУЧЕНИЯ ИНОСТРАННОМУ ЯЗЫКУ В УСЛОВИЯХ ВИРТУАЛЬНОЙ УЧЕБНОЙ СРЕДЫ

Гусленко И. Ю.

В статье уточняется понятие о современной учебной среде, которая характеризуется использованием сетевых и информационных технологий для организации процесса обучения. Указаны признаки и функции виртуальной учебной среды, выявлены условия её эффективности. Отмечены преимущества виртуальной учебной среды в обучении иностранным языкам в высшем учебном заведении и выявлены проблемы, которые возникают в этом процессе.

Уделяется внимание организации обучения на основе образовательной платформы MOODLE и системному использовании ИКТ в обучении иностранным языкам. Сделан вывод о необходимости органического сочетания новейших и традиционных педагогических технологий и создания условий для индивидуального учебного пространства.

Ключевые слова: *информационно-компьютерные технологии, современная учебная среда, непрерывное образование, активное*

обучение, образовательная платформа MOODLE, обучение иностранным языкам, моделирование языковой среды.

SPECIFIC FEATURES OF FOREIGN LANGUAGE TEACHING IN VIRTUAL LEARNING ENVIRONMENT

Guslenko I. Yu.

This article is devoted to the analysis of the concepts of modern educational environment. The penetration of advanced information technologies and networks into education have changed the stable view on learning environment, created a new educational paradigm and a new type of educational environment – "virtual learning environment". Information technologies and computers have transformed the ways of gaining knowledge, increased the speed with which information spreads; they have given the possibility for e-learning and for transition from education for a person' s whole life to education through a whole life or life long learning. The author gives the features and functions of virtual learning environment, reveals the conditions of its effective performance.

Key words: *computer and information technology, modern learning environment, virtual learning environment, life-long learning, self-education, active learning, e-learning, learning platform MOODLE, teaching of foreign languages, simulated immersion environment for language learning.*

Постановка проблеми в загальному вигляді. Послідовні процеси впровадження комп'ютерних технологій в освітній процес істотно трансформують стале уявлення про навчальне середовище. Доступ до пошукових систем, веб-сервісів, веб-ресурсів, веб-курсів змінює способи здобуття знань та методи навчання, прискорює поширення інформації та впливає на ефективність її використання, дозволяє надавати знання на відстані, інтегрує в собі систему дистанційної освіти та очної форми навчання, надає можливість перейти від принципу освіти на все життя до принципу освіти впродовж життя, значно збільшуючи кількість учасників навчального процесу. Отже, мова йде про створення нової освітньої парадигми та нового освітнього середовища, яке отримало назву "віртуальне освітнє середовище" (virtuallearningenvironment).

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Віртуальне навчальне середовище є предметом обговорення та дослідження науковців та педагогів у багатьох аспектах: у зв'язку з перспективами розвитку освіти у вік інформаційно-комп'ютерних технологій (Балик Н., Галузо І., Осипова Т., Роберт І., Рогушина. І., Томас М.); вирішенням проблем організації та адміністрування процесу навчання (Атаманчук П., Биков В., Вайндорф-Сисоєва М., Жалдак М., Краснопольський В., Машбиць Ю., Тихомиров В.); усвідомленням особливостей взаємодії викладачів та студентів у віртуальному навчальному середовищі (Болдирева Н., Носкова Т., Шуклін С.); активізацією навчально-пізнавальної діяльності та розвитком творчих здібностей студентів (Бущак Г., Литкіна Н.); розробкою загальних науково-методичних та

дидактичних підходів для навчання окремих дисциплін (Гнедко Н., Єгорова, Ю., Коцюба Р., Красильникова В., Сальник І.) тощо.

Мета статті - узагальнити підходи до визначення віртуального освітнього середовища, дослідити його ознаки та компоненти; виявити умови його ефективності для навчання іноземних мов у вищому навчальному закладі та з'ясувати проблеми, які виникають у цьому процесі.

Виклад основного матеріалу дослідження. Впровадження новітніх засобів і технологій зберігання, відтворення і передавання даних уможливило появу сучасного навчального середовища, яке в науково-педагогічній літературі визначають як "відкрите навчальне середовище" (openlearningenvironment), "інформаційно-навчальне середовище", "середовище дистанційного навчання" (distantlearningenvironment), "інтерактивне середовище" (interactive environment) [1, с.108]. Спільною ознакою для всіх цих понять є те, що, здебільшого, йдеться про навчальне середовище, яке характеризується використанням мережевих й інформаційних комп'ютерних технологій для підтримки процесу навчання. Термін "віртуальне освітнє середовище" також початково пов'язували тільки з програмним забезпеченням або комп'ютерною оболонкою, які застосовувались для надання освітніх послуг. Саме тому поряд з терміном "віртуальне освітнє/навчальне середовище" (virtuallearningenvironments) зарубіжні науковці використовують термін "learningmanagementsystems", який визначається як "централізована система, яка сумісна з користувачами" [2, с. 3]. У сучасних наукових публікаціях помітна тенденція до використання більш узагальненого визначення, де "віртуальне освітнє середовище", це – "середовище, яке керується навчальним закладом чи викладачем для навчання дисципліні" [3, с. 16], або "загальний інформаційний простір, в якому здійснюється навчальний процес (у школі, ВНЗ, регіоні)" [4, с. 19].

Віртуальне освітнє середовище є багатофункціональною та багаторівневою системою, до якої входять:

1) специфічні педагогічні, дидактичні і методичні технології;

2) інформаційні ресурси: бази даних та знань, бібліотеки, електронні навчальні матеріали, тощо;

3) сучасні програмні засоби: програмні оболонки, засоби електронної комунікації.

Три основні функції віртуального освітнього середовища, які витікають із зазначеного: адміністративна, інформаційна та комунікаційна. Найефективніше зазначені функції реалізуються, з визнанням вчених, якщо навчальний процес здійснюється у парадигмі активного навчання з реалізацією особистісно орієнтованого, діяльнісного, соціоконструктивістського підходів [4, с. 20].

Завдяки комплексу комп'ютерних засобів та технологій (наприклад: case-технології, web-технології, мережеві технології, cloud-технології) здійснюється керування змістовим наповненням освітнього середовища. Користувачі отримують доступ до структурованих електронних документів: навчальних заходів (лекції, семінари, консультації, завдання для самостійної роботи, питання

до заліку або екзамену); методичного забезпечення кожної дисципліни; довідкових матеріалів тощо.

Але наявність інформаційних мереж, програмного забезпечення ще не є достатньою умовою для створення ефективного віртуального освітнього середовища. Особливістю віртуального освітнього середовища є наявність не тільки інформаційної складової, а й комунікативних можливостей комп'ютерних мереж, які формуються та використовуються з метою освіти усіма учасниками освітнього процесу [5, с. 1] Важливо, "щоб інформаційно-комунікаційні ресурси узгоджувалися з процесами комунікації і діяльності, утворюючи деяку цілісність, інтегрувалися в єдину систему, за допомогою якої підтримується і спрямовується осмислене навчання" [1, с. 112].

Основою будь-якої форми освітнього середовища є взаємодія між учасниками процесу навчання, і віртуальне освітнє середовище також не може існувати поза такою взаємодією. Отже, існування віртуального освітнього простору поза комунікацією вчителів, учнів та освітніх об'єктів неможливо. З огляду на це, віртуальна освіта визначається як "процес і результат взаємодії суб"єктів і об'єктів освіти, що супроводжується створенням ними віртуального освітнього простору, специфіку якого визначають дані об'єкти і суб'єкти" [6, с. 158].

Створення віртуального освітнього середовища є беззаперечною умовою інтенсифікації та ефективності процесу надання освіти у сучасному навчальному закладі. Віртуальне освітнє середовище ВНЗ не тільки дозволяє поєднати різні форми навчання (аудиторну, самостійну, дистанційну), створює простір взаємодії між учасниками процесу навчання, а й забезпечує варіативність у виборі видів діяльності і засобів подання навчального матеріалу, дає можливість диференціювати та індивідуалізувати навчання, забезпечує додаткові можливості до контролю за діяльністю студентів. Віртуальне освітнє середовище надає безмежні можливості для самонавчання, самовдосконалення, для здійснення неперервної освіти, оскільки це відкрита система, в рамках якої, на основі застосування технологій віртуальної реальності, забезпечується ефективне інтерактивне самонавчання в освітньому процесі.

Коли мова йде про навчання іноземної мови, то в освітній практиці вже досить давно і успішно застосовується цілий комплекс навчальних засобів на основі інформаційно-комп'ютерних технологій (ІКТ), які, за умов відсутності реального мовного середовища, дозволяють змоделювати його. Серед них: мультимедійні навчальні програми, словники, прикладні та спеціалізовані лінгвістичні програми, різноманітні інтернет-ресурси, навчальні та автентичні матеріали на іноземних мовах, освітні веб-сайти, аудіо- та відео-ресурси. Новітні технології полегшують доступ не тільки до інформації, а й до інших користувачів, а серед найбільш прийнятних засобів комп'ютерного спілкування є електронна пошта, різноманітні соціальні мережі та online-співтовариства, блоги, подкасти, Skype тощо. Увесь цей арсенал засобів використовується для формування у студентів як рецептивних, так і репродуктивних умінь та навичок мовної комунікації; дозволяє поєднати зорову та слухову модальності, розвивати здатність до сприйняття іноземної мови; навичок до спілкування та співпраці.

У навчанні іноземних мов комп'ютер довгий час розглядався лише як допоміжний засіб, інструмент для формування окремих мовних навичок, але необхідність формування віртуального освітнього середовища ставить питання про регулярне та системне використання ІКТ у противагу до виконання окремих та епізодичних комп'ютерних вправ. Саме тому важливим завданням є інтеграція новітніх форм навчання у єдиний простір, де викладач, організувавши спільну роботу цілих груп студентів, мав би змогу контролювати їхню діяльність та надавати оцінку їхній роботі. Одним із засобів створення такого єдиного віртуального простору є використання комп'ютерних систем управлінням навчання. Прикладом може стати освітня платформа MOODLE (Module Object-Oriented Dynamic Learning Environment).

Система MOODLE має велику кількість функцій та можливостей, що стало причиною її популярності для створення віртуального навчального простору. Вона дозволяє створювати курси дисциплін та зберігати всі дані, які були використані для розробки курсу, на сервері університету, викладачі мають можливість редагувати, переміщати, видаляти свої матеріали. Існують численні спільноти, де викладачі мають можливість поділитися досвідом роботи з платформою, навчитися ефективному використанню MOODLE у процесі навчання. Наприклад, https://www.facebook.com/groups/moodle4teachers/, або спільнота для викладачів іноземних мов: http://moodle.org/course/view.php?id=31.

Сучасні теорії навчання іноземних мов розвиваються на ідеях автентичності та з опорою на соціальний контекст: на взаємодію між носіями мови та студентами, на взаємодію між викладачем та студентами, взаємодію між самими студентами. Філософія MOODLE багато в чому відображує саме такий підхід, коли всі учасники навчального колективу (а не тільки вчителі) можуть сприяти створенню спільного досвіду. Як викладачі, так і студенти, можуть залишати свої коментарі, спілкуватися на форумі, працювати над спільними проектами, здійснювати зворотний зв'язок.

Завдяки системі MOODLE час комунікації у освітньому просторі та її інтенсивність значно збільшується, оскільки створений віртуальний клас функціонує цілодобово сім днів на тиждень. До того ж, віртуальне освітнє середовище забезпечує гнучкість навчання, дозволяючи викладачу і студенту створити свій сценарій для організації і проведення кожного окремого заняття, студент може самостійно обирати час навчання, приймати рішення щодо послідовності та швидкості навчання, планувати самостійну роботу.

Але, необхідно враховувати декілька умов успіху та ефективності спільної діяльності, серед них: наявність у викладача та студентів вільного часу та організація матеріалів таким чином, щоб робота була різноманітною та цікавою (вставка аудіо- та відеофайлів, електронних підручників, підкастів, максимальне використання інтерактивних форм — wiki-проектів, баз даних, форумів, тощо).

Науковці підкреслюють, що подання освіти у новому (електронному) інформаційному просторі не є антагоністичним по відношенню до традиційних

форм навчання: "електронний інформаційний простір має природним шляхом інтегруватися в традиційні системи, доповнюючи та розвиваючи їх, і сприяти створенню мобільного освітнього середовища" [4, с. 20], а позитивні властивості засобів нових інформаційних технологій навчання можуть виявлятися тільки у тому випадку, коли ці засоби органічно поєднуються з традиційними педагогічними технологіями, органічно вписуються у існуючі організаційні форми навчання, доповнюючи систему засобів навчання [7, с. 8].

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок. ІКТ стали основним інструментом для створення глобального комунікаційного простору та забезпечили перехід до нової освітньої парадигми. Якість навчання в умовах віртуального освітнього середовища багато в чому залежить від його ретельної організації та якості методичних матеріалів, здатності викладача змоделювати його, залучивши новітні методи, органічно поєднані із традиційними педагогічними технологіями.

Проблема педагогічної ефективності єдиного віртуального освітнього простору вимагає від науковців подальшого дослідження умов створення індивідуального навчального простору для забезпечення принципів особистісно-орієнтованого навчання.

Література

1. Сальник І. В. Сучасні підходи до визначення віртуального навчального середовища в дидактиці фізики [Електронний ресурс] / І. В. Сальник // Інформаційні технології і засоби навчання. – 2014.–Том 41, вип. 3. –С. 108-116. – Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/j- pdf/ITZN_2014_41_3_12.pdf.

2. Weller, M. The Centralisation Dilemma in Educational IT [Electronic recourse] / Weller, Martin // International Journal of Virtual and Personal Learning Environments. – January-March 2010. – Vol.1. – No.1. – 1–9 P. – Accessed mode : http://citep.rec.uba.ar/ubatic/wp-content/uploads/2012/04/Journal-of-Virtual-and-Personal-Learning-Environment.pdf

3. Reinders, H. Personal Learning Environments for Supporting Out-of-Class Language Learning / HayoReinders // English Teaching Forum. – 2014. – V.52. – No 4. – 14–19 P.

4. Галузо И.В., Лукомский А.В. Виртуальная образовательная среда Витебского государственного университета имени П.М. Машерова / И.В. Галузо, А.В. Лукомский // Современное образование Витебщины: научно-практический журнал. – Мн. : ВГУ имени П.М. Машерова, – 2013. – №1 (1). – С. 19–25.

5. Вайндорф-Сысоєва М.Е. Виртуальная образовательная среда как неотъемлемый компонент современной системы образования [Электронний ресурс] / М.Е. Вайндорф-Сысоєва// Вестник Южно-Уральского государственного университета. Серия: Образование. Педагогические науки, –

2012. –№14 (273). – С. 1–6. – Режим доступу :http://cyberleninka.ru/article/n/virtualnaya-obrazovatelnaya-sreda-kak-neotemlemyy-komponent-sovremennoy-sistemy-obrazovaniya.

6. Сальник І. В. Віртуальність як принцип та технологія навчання / І. В. Сальник, Е. П. Сірик // Збірник наук.праць Камянець-Подільського нац. ун-ту: Інновації в навчанні фізики та дисциплін технологічної освітньої галузі: міжнародний вітчизняний досвід. Серія: педагогічна. – 2008. – Вип. 14. – 226 с.

7. Жалдак М.І. Комп'ютерно-орієнтовані засоби навчання математики, фізики, інформатики / М.І. Жалдак, В.В. Лапінський , М.І. Шут // Інформатика. – К. : Шкільний світ. – 2004. – №42. – С. 5–9.

SPECIFIC FEATURES OF FOREIGN LANGUAGE TEACHING IN VIRTUAL LEARNING ENVIRONMENT

Guslenko I. Yu.

Abstract. *This article is devoted to the analysis of the concepts of modern educational environment. The penetration of advanced information technologies and networks into education have changed the stable view on learning environment, created a new educational paradigm and a new type of educational environment – "virtual learning environment". Information technologies and computers have transformed the ways of gaining knowledge, increased the speed with which information spreads; they have given the possibility for e-learning and for transition from education for a person' s whole life to education through a whole life or life long learning. The author gives the features and functions of virtual learning environment, reveals the conditions of its effective performance.*

The above mentioned trends in education have resulted in the changes of methods of teaching in particular. It is stressed that teaching foreign languages in conditions of virtual educational environment has certain advantages as well as some problems which appear in the process of learningand teachers must be aware of them.

A special attention in this articlei' ss given to the possibilities of e-learning, based on MOODLE software platform, and the necessity of the systematic use of information technologies in teaching foreign languages. The author comes to the conclusion that the effectiveness of this process depends to a large extend on the unique combination of traditional and well advanced pedagogical technologies with the use of networking advantages for communication and creation conditions for individual educational environment.